

Besluit van de Staatssecretaris van Economische Zaken van 11 november 2016, kenmerk: 16170049, tot beperking van de toegankelijkheid van gebieden ex artikel 20 Natuurbeschermingswet 1998, gelegen binnen het Natura 2000-gebied 'Grevelingen'

De Staatssecretaris van Economische Zaken,

Handelende in overeenstemming met de Minister van Infrastructuur en Milieu;

Gelet op artikel 20, eerste en tweede lid, van de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna te noemen: Nb-wet 1998);

Besluit:

Artikel 1

1. Voor het gehele Natura 2000-gebied 'Grevelingen', zowel buitendijks als binnendijks, is de toegang gedurende het gehele jaar verboden voor:
  - a. burgerluchtvaartverkeer, met uitzondering van burgerluchtvaartverkeer vliegend boven 1000 voet (circa 300 meter) conform 'Gedragscode verantwoord vliegen'¹;
  - b. het beoefenen van het kitesurfen, met uitzondering van de speciaal hiertoe aangewezen kitesurfzones, zoals aangegeven op de bij dit besluit behorende kaart en nader aangeduid met de in bijlage 1 bij dit besluit vermelde coördinaten.
2. Het is verboden op een zodanige wijze modelvliegtuigen/modelluchtvaartuigen (drones (UAS of RPAS) inbegrepen) te besturen dat deze zich bevinden in of boven het Natura 2000-gebied 'Grevelingen'.

Artikel 2

Voor de binnen het Natura2000-gebied 'Grevelingen' gelegen deelgebieden Kabellaarsbank-oost, Springersgors met de aangrenzende ondiepwaterzone, Markenje met de aangrenzende ondiepwaterzone, Hompelvoet met aangrenzende ondiepwaterzone, Slikken van Flakkee-noord met de aangrenzende ondiepwaterzone, Slikken van Flakkee-zuid met de aangrenzende ondiepwaterzone, Slikken van Battenoord-west met aangrenzende ondiepwaterzone, ondiepwaterzone Battenoord-oost, Slikken bij het Dijkwater met de aangrenzende ondiepwaterzone, Kleine Veermansplaat met omringende ondiepwaterzone, Kleine Stampersplaat met omringende ondiepwaterzone en Slikken van Bommede is de toegang gedurende het gehele jaar verboden, behoudens de navolgende uitzonderingen:

- a. wandelen tussen zonsopkomst en zonsondergang op de gemarkeerde routes op de Slikken van Flakkee-noord. Honden zijn hier niet toegestaan;
- b. wandelen tussen zonsopkomst en zonsondergang op de te realiseren wandelpaden en uitkijkpunten op de Slikken van Flakkee-noord en Slikken van Flakkee-zuid, voor zover daarvoor met betrekking tot de aanleg, het gebruik en onderhoud van dergelijke paden en uitgangspunten door het bevoegd gezag een vergunning ex artikel 19d van de Natuurbeschermingswet 1998 is verleend. Honden zijn hier niet toegestaan;
- c. betreden van Hompelvoet in de periode 16 augustus tot 15 maart.

Artikel 3

De hiervoor in artikel 1 en 2 omschreven toegangsbeperking geldt op grond van artikel 20, lid 4, van de Nb-wet 1998 niet voor de volgende activiteiten:

aanwezigheid gedurende het gehele jaar voor de uitvoering van beroepsmatig uitgevoerde activiteiten en overheidstaken (beheer en onderhoud, beroepsvisserij, faunabeheer, markeren, inspectie-, toezicht-, opsporings-, reddings- en defensietaken, calamiteitenbeheer van overheidswege of in opdracht van de overheid, door of in opdracht van een terreinbeherende natuurbeschermingsorganisatie georganiseerde activiteiten, onderzoek en monitoring daaronder begrepen), waarvoor het

¹ 'Verantwoord Vliegen' Gedragscode voor de recreatieve Kleine Luchtvaart. Publicatie van Koninklijke Nederlandse Vereniging voor de Luchtvaart (KNVvL) en Aircrafts owners & Pilots Association (AOPA). 2007

gesloten gebied moet worden betreden dan wel bevaren en het gebruik van drones, of vliegen beneden 1000 voet (300 meter) kunnen, voor zover deze activiteiten noodzakelijkerwijs binnen of deels binnen deze gebieden moeten worden uitgevoerd, worden toegestaan.

Artikel 4

Georganiseerde excursies en rondleidingen waarvoor het gesloten gebied moet worden betreden dan wel bevaren, kunnen, voor zover deze activiteiten noodzakelijkerwijs binnen of deels binnen deze gebieden moeten worden uitgevoerd, worden toegestaan, echter voor zover hiervoor een vergunning als bedoeld in artikel 19d van de Nb-wet 1998 is verleend, dan wel deze activiteit is geregeld in een beheerplan in de zin van de Nb-wet 1998.

Artikel 5

Naast de in voorkomende gevallen op grond van de toegankelijkheidsregeling noodzakelijke vergunning, dan wel vrijstelling via het beheerplan, volgens de Nb-wet 1998, is voor het zich bevinden op private gronden van particulieren toestemming van de rechthebbende van deze gronden nodig.

Artikel 6

1. De gebieden waarvan de toegankelijkheid middels dit besluit wordt beperkt zijn aangegeven op de bij dit besluit behorende kaart 'Toegangbeperking Natura 2000-gebied Grevelingen'.
2. In het veld is de begrenzing van de gebieden waarvan de toegankelijkheid wordt beperkt, voor zover mogelijk herkenbaar gemaakt middels bebording en/of betonning.

Artikel 7

1. Dit besluit wordt bekendgemaakt in de Staatscourant. Bij dit besluit gaat een toelichting die integraal onderdeel uitmaakt van dit besluit.
2. Dit besluit treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van de Staatscourant waarin zij wordt bekendgemaakt.

Dit besluit met de toelichting en de bijbehorende kaart ligt gedurende zes weken na bekendmaking in de Staatscourant, op werkdagen tijdens kantooruren, ter inzage bij het Ministerie van EZ, Bezuidenhoutseweg 73 te Den Haag. Tevens worden de besluiten geplaatst op de website <http://vergunningenbank.overheid.nl/natuurbeschermingswet>.

Vanaf deze website kunnen kopieën gedownload worden.

*De Staatssecretaris van Economische Zaken,
M.H.P. van Dam*

Bezwaar

Tegen dit besluit staat op grond van het bepaalde in de Algemene wet bestuursrecht voor een belanghebbende de mogelijkheid open een bezwaarschrift in te dienen. Een dergelijk bezwaarschrift dient binnen zes weken na bekendmaking van dit besluit in de Staatscourant te worden ingediend bij:

De Staatssecretaris van Economische Zaken
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
afdeling Juridische Zaken
Postbus 40219
8004 DE Zwolle

Het bezwaar dient te zijn ondertekend en moet ten minste de volgende elementen bevatten:

- a) de naam en het adres van de indiener,
- b) de dagtekening,
- c) een omschrijving van het besluit waartegen het bezwaar gericht is en
- d) de gronden van bezwaar.

TOELICHTING

Bestaande zonering

Sinds lange tijd is er sprake van een zonering van het (recreatief) gebruik in de Grevelingen. Met deze zonering werd onder meer beoogd rustgebieden voor vogels in te stellen en kwetsbare vegetaties te beschermen. Deze zonering heeft mede bijgedragen aan de kwalificatie van het Grevelingen als Natura 2000-gebied.

Natura 2000-gebied

Het Natura 2000-gebied 'Grevelingen' is een voormalige zeearm gelegen tussen Goeree-Overflakkee en Schouwen-Duiveland. De Grevelingen werd in 1971 afgesloten als onderdeel van de Deltawerken. De toevoer van zoet regen- en polderwater leidde tot een geleidelijke daling van de zoutgehalten. Omdat twijfel bestond over de haalbaarheid van een goede kwaliteit van zoet water, werd besloten om de Grevelingen permanent zout te houden. Daartoe werd in 1979 de Brouwerssluis geopend. Vanaf dat moment kon vers, zuurstofrijk Noordzeewater het gebied binnenstromen. Het gebied is daardoor veranderd in een groot zoutwatermeer.

De Grevelingen herbergt bijzondere natuurwaarden en is daarom aangewezen als Natura 2000-gebied in het kader van de Europese Vogel- en Habitatrichtlijn. Nederland is verplicht om voor bepaalde soorten en habitats binnen het Natura 2000-gebied een 'gunstige staat van instandhouding' te bereiken en te behouden. De bescherming van soorten is wettelijk geregeld in de Flora- en faunawet, de bescherming van gebieden is wettelijk geregeld in de Natuurbeschermingswet 1998 (hierna: Nb-wet 1998). Ter bescherming van vegetaties en om de noodzakelijke rust voor kwetsbare vogelsoorten te waarborgen is het van belang om de beperking van de toegang van (delen van) het Natura 2000-gebied 'Grevelingen' te regelen. Artikel 20 van de Nb-wet 1998 biedt daartoe de mogelijkheid.

Beperking toegankelijkheid

Het Natura 2000-gebied 'Grevelingen' bevat een aantal eilanden en oeverzones met uitgestrekte duinvalleivegetatie en zilte pionierbegroeiingen. Daarnaast is het een belangrijk leefgebied voor kustbroedvogels en (doortrekkende en overwinterende) watervogels en vormt het een geschikt leefgebied voor de noordse woelmuis.

De Grevelingen is sinds de afsluiting door de Deltawerken het grootste zoutwatermeer van Europa en bevat een aantal eilanden waar uitgestrekte, soortenrijke duinvalleibegroeiingen en zilte pionierge-meenschappen voorkomen, alsmede uitgestrekte oeverlanden (onder meer de Slikken van Flakkee) met zilte begroeiingen, graslanden, ruigten, struwelen en bos.

Om verzoeting tegen te gaan werd in 1978 de Brouwerssluis aangelegd, die in de periode december-maart open staat en die tevens uitwisseling van visbestanden aan weerszijden mogelijk maakt. Het meer is nu relatief arm aan nutriënten en algen en het water is helder. Sinds seizoen 1999/2000 staat de sluis vrijwel permanent open.

De Deltawateren, waar het Natura 2000-gebied 'Grevelingen' onderdeel van is, zijn van nationaal en internationaal belang voor vogels. Diverse trekvogels zijn afhankelijk van de Delta als overwinteringsgebied, als ruigebied of als tussenstop, bijvoorbeeld tijdens de trek van hun broedgebieden in Scandinavië, Noordwest-Rusland en Siberië naar de overwinteringsgebieden in Zuid-Europa en West-Afrika. De vogels gebruiken de Delta om op krachten te komen voor het vervolg van hun reis ('opvetten'). De Deltawateren herbergen een relatief groot en gevarieerd voedselaanbod, met visrijke open én ondiepe (doorwaadbare) wateren, waterplanten en zeeslavelden, voedselrijke binnendijkse graslanden, slikken, platen en schorren, zilte en zoete moerasbegroeiingen. Hiervan profiteren vis-, bodemfauna- en plantenetende (trek)vogels.

De Grevelingen is van uitzonderlijk belang voor visetende watervogels. Het heldere water speelt hierin waarschijnlijk een rol. Voor fuut en middelste zaagbek is dit het belangrijkste overwinteringsgebied in Nederland. Ook voor kuifduiker, dodaars, lepelaar en kleine zilverreiger is het gebied van grote betekenis, terwijl geoorde futen zich in de nazomer verzamelen tot een groeiende ruiconcentratie met internationale aantrekkingskracht en een voor Nederland verder ongekeerde omvang. Ook voor de brilduiker, benthos/viseter, is de Grevelingen het belangrijkste overwinteringsgebied.

Behalve voor viseters is het gebied verder van belang voor enkele soorten ganzen, eenden en steltlopers, zoals brandgans en strandplevier. Voor steltlopers die in de noordtak van de Oosterschelde foerageren is het gebied tevens van belang als hoogwatervluchtplaats. Kanoeten, die wat hogere

eisen stellen aan hoogwatervluchtplaatsen (buitendijkse, verstoringvrije schorren en ondiepten) overtijen bijv. bij Battenoord en Herkingen.

De Grevelingen is een zeer belangrijk broedgebied voor kustbroedvogels van zandplaten en schelpenstrandjes (kluut, bontbekplevier, strandplevier, grote stern, visdief en dwergstern).

Mede dankzij de geïsoleerde ligging van de eilanden (de voormalige zandplaten Markenje, Hompelvoet, Veermansplaat, Kleine Veermansplaat, Grote en Kleine Stampersplaat) vormt de Grevelingen een van de belangrijkste leefgebieden voor de noordse woelmuis in Zuidwest-Nederland.

Toelichting op de verbodsbepalingen

In artikel 1 is een toegangsbeperking voor burgerluchtvaartverkeer opgenomen. Laagvliegen kan door silhouetwerking en geluid tot substantiële verstoring van de in het gebied aanwezige vogels leiden. Het Natura 2000-gebied 'Grevelingen' is dan ook gesloten voor burgerluchtvaart, tenzij gevlogen wordt boven 1000 voet (300 meter), conform de 'gedragscode verantwoord vliegen'.

Daarnaast is het laten vliegen van een modelvliegtuig/modelluchtvaartuig, waaronder ook een drone (Unmanned aircraft systems (UAS) of Remotely piloted aircraft systems (RPAS)) wordt gerekend, volgens artikel 1 zowel buitendijks als binnendijks boven het Natura 2000-gebied niet toegestaan. De aanwezigheid ervan kan door de silhouetwerking, die vergelijkbaar is met die van roofvogels, tot verstoring leiden van broedende, rustende en/of foeragerende vogels.

In artikel 1 is tenslotte het kitesurfen in het gebied gereguleerd. Kitesurfers kunnen verstorend werken als ze in de nabijheid van broed-, rust- en/of foerageergebied voor vogels komen. Om ruimte te bieden voor kitesurfen is een kitesurfzone bij de Grevelingendam aangewezen. Deze is gelegen buiten de voor verstoring gevoelige gebieden. Om duidelijkheid te bieden voor de gebruikers over de ligging en omvang van deze zone is zij op de bij dit besluit behorende kaart aangegeven en zijn de exacte coördinaten in bijlage 1 van dit besluit vermeld.

De in artikel 2 genoemde gebieden zijn jaarrond niet toegankelijk vanwege het voorkomen van kustbroedvogels en/of (doortrekkende en overwinterende) watervogels. De gebieden vervullen voor deze vogels een belangrijke functie als broed-, rust- en/of foerageergebied en/of hoogwatervluchtplaats. De natte oeverzones zijn van belang voor de noordse woelmuis.

Door beperking van de toegankelijkheid van deze gebieden wordt gewaarborgd dat een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de gunstige staat van instandhouding van beschermde soorten.

De toegankelijkheidsregeling komt voor het overgrote deel overeen met de reeds lang bestaande zonering. Aanvullend hierop is ter realisering van de instandhoudingsdoelstellingen voor de geoorde fuut en de middelste zaagbek, de ondiepwaterzone Battenoord-oost jaarrond als niet toegankelijk gebied aangewezen. De slikken en ondiepwaterzone bij Battenoord-west worden als niet toegankelijk aangewezen ter bescherming van de aan de oever aanwezige broedplaats voor kustbroedvogels en de jaarrond aanwezige rustende en foeragerende watervogels.

In de Inrichtingsvisie Slikken van Flakkee (2013) van het Natuur- en Recreatieschap de Grevelingen is voorzien in maatregelen om de beleefbaarheid van het gebied te vergroten. Plan is onder meer enkele uitzichtpunten met toeleidende wandelpaden aan te leggen. Voor deze aanleg, het gebruik en eventuele onderhoud ervan zal een vergunningsaanvraag ex artikel 19d van de Nb-wet 1998 aangevraagd dienen te worden bij het bevoegd gezag. Na verlening van de vergunning zullen de wandelpaden en uitzichtpunten toegankelijk zijn tussen zonsopkomst en zonsondergang. Ter voorkoming van verstoring zijn honden hier niet toegestaan.

De oostelijke punt van de Hompelvoet vanaf de steiger tot aan de afrastering en het noordelijke deel van de Slikken van Bommenede vallen buiten de begrenzing van de niet toegankelijke gebieden. Natuurgebieden met gelegenheid om vrij door de natuur te bewegen, zijn niet in dit toegangsbeperkingsbesluit opgenomen. Daar gelden de toegangsregels zoals deze door de terreinbeheerders zijn gesteld.

In het kader van het opstellen van het beheerplan voor de Deltawateren vindt een brede, integrale afweging plaats van de verschillende belangen in het gebied van het Natura 2000-gebied 'Grevelingen'. De in dit besluit opgenomen beperking van de toegankelijkheid van gebieden is in lijn met de in het beheerplanproces voorgenomen maatregelen ter realisering van de instandhoudingsdoelstellingen.

Vergunningplicht

Er is een aanzienlijk menselijk medegebruik van het Natura 2000-gebied 'Grevelingen'. Een aantal kenmerkende natuuraspecten (voldoende rust voor broedvogels en watervogels) staat onder druk en

zal zonder maatregelen in de toekomst mogelijk verder onder druk komen. Het is dan ook van belang dat de toegang tot een aantal zones binnen dit gebied, in principe wordt verboden.

Conform artikel 20, lid 3, van de Nb-wet 1998 is het verboden in strijd met de beperkingen die voortvloeien uit de aanwijzing tot gesloten gebied zich te bevinden in een dergelijk gebied. Slechts daar waar noodzakelijk, bijvoorbeeld voor beheer en onderhoud, faunabeheer of onderzoek en monitoring, wordt betreden en/of bevaren, het vliegen beneden 1000 voet (circa 300 meter), het laten vliegen van drones boven gesloten gebied door of namens de overheid en/of de terreinbeherende organisatie, is dit toegestaan conform artikel 20, lid 4, van de Nb-wet 1998.

Overige zaken zijn gereguleerd middels een vergunning ex artikel 19d van de Nb-wet 1998, dan wel middels het beheerplan. Het zich bevinden in, het betreden, het bevaren van een op grond van artikel 20 van de Nb-wet 1998 aangewezen gebied binnen de in dit besluit zones (waar relevant: in bepaalde gesloten periodes) wordt gezien als een activiteit die per definitie leidt tot een kans op een verslechtering dan wel significante verstoring van de habitats respectievelijk soorten waarvoor de beperking van toegankelijkheid van het gebied heeft plaatsgevonden. Dergelijke activiteiten zijn dientengevolge steeds vergunningplichtig ex artikel 19d van de Nb-wet 1998. Indien de effecten van de activiteit op de te beschermen waarden binnen het gesloten gebied niet voldoende kunnen worden ondervangen door het stellen van voorschriften in de vergunning, dan kan de vergunning worden geweigerd. Dit vloeit voort uit het feit dat met het aanbrengen van een toegangsbeperking op het gebied wordt beoogd een extra mate van bescherming voor de waarden binnen dit gebied te bewerkstelligen naast de basisbescherming die voortvloeit uit de betreffende aanwijzing tot Natura 2000-gebied. De noodzaak tot het uitoefenen van de betreffende activiteit in of boven het beperkt toegankelijke gebied dient door de aanvrager in de aanvraag voor een vergunning, conform artikel 41, lid 1, van de Nb-wet 1998, voldoende te worden gemotiveerd.

Ingevolge artikel 20, lid 4, van de Nb-wet 1998 gelden de toegangsbeperkingen niet voor de eigenaar of gebruiker van het betreffende gebied ten aanzien van het verbod zich binnen het gebied te bevinden indien bedoeld gebruiksrecht zich daarover uitstrekt. Indien en voor zover de eigenaar of gebruiker binnen het gebied activiteiten ontplooit, die verder gaan dan louter het zich bevinden binnen het gebied, geldt onverkort het bepaalde van deze regeling en artikel 19d van de Nb-wet 1998. De begrippen 'eigenaar' en 'gebruiker' zijn gedefinieerd in artikel 1 van de Nb-wet 1998; korthedshalve wordt hier naar deze definities verwezen.

Kaart

De gebieden waarvoor de toegankelijkheidsbepalingen gelden zijn aangegeven op de kaart 'Toegangsbeperking Natura 2000-gebied Grevelingen'. Deze kaart is in meer detail te vinden als bijlage bij de vergunning op de website: <http://vergunningenbank.overheid.nl/natuurbeschermingswet>.

De begrenzing van de betrokken gebieden en de daarin aangebrachte zonering zal ook verschijnen op de hydrografische kaarten van de Dienst der Hydrografie van de Koninklijke Marine.

Aanpassing besluit

Periodiek wordt bezien of wijzigingen in het voorkomen en de verspreiding van kwalificerende Natura 2000-waarden dienen te leiden tot aanpassing van onderhavig toegangbeperkingsbesluit.

